

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра клінічної медицини

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних
дисфункціях

підготовки	бакалавра (на базі молодшого спеціаліста)
спеціальності	227 «Фізична терапія, ерготерапія»
освітньо-професійної програми	«Фізична терапія, ерготерапія»

Силабус навчальної дисципліни «Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях» підготовки “бакалавра”, галузі знань - 22 «Охорона здоров'я», спеціальності - 227 – «Фізична терапія, ерготерапія», за освітньо — професійною програмою - 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Розробник: Колихан В.П., к.мед.н., ст.викл. кафедри клінічної медицини

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри клінічної медицини

протокол № 2 від 7.10 2020 р.

Завідувач кафедри: (Галей М.М.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань - 22 «Охорона здоров'я», Спеціальність- 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,	Нормативна
		Рік навчання 3
		Семестр 8-ий
Кількість годин / кредитів 120/4		Лекції 14 год.
		Практичні (семінарські) год. Лабораторні 32 год. Індивідуальні год.
		Самостійна робота 66 год.
ІНДЗ: немає		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

Колихан Володимир Петрович

Кандидат медичного наук

Старший викладач кафедри клінічної медицини

Контактна інформація +38050745-08-97;

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Навчальна дисципліна «Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях» є базовою дисципліною для студентів спеціальності - 227 «Фізична реабілітація» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

Метою викладання навчальної дисципліни «Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях» навчити студентів проводити реабілітаційний менеджмент окремих неврологічних дисфункцій, складати програми реабілітаційних заходів при окремих синдромах та нозологіях нервової системи, диференційовано призначати засоби фізичної терапії при захворюваннях і травмах нервової системи на стаціонарному, санаторному і поліклінічному етапах реабілітаційного лікування на основі знання механізмів відновлення і компенсації порушених функцій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях» є:

- поглиблення знань студентів з особливостями клінічного перебігу при окремих синдромах, захворюваннях і травмах нервової системи.
- Навчити студентів успішно відновлювати здоров'я і працездатності населення після перенесених захворювань, таких як інсульт, менінгіт, радикулопатії, травми спинного мозку, травматичні невропатії, травми головного мозку шляхом правильної організації реабілітаційних заходів на всіх етапах лікування.
- сформувати уявлення про зменшення термінів видужання.
- визначити можливості вдосконалення науково-методичних підходів до фізичної реабілітації неврологічних хворих.

2. Результати навчання (компетентності).

- ЗК 01. Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
- ЗК 03. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК 04. Здатність працювати в команді.
- ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети
- ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом
- ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

- ФК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх виконання і зв'язок з охороною здоров'я.
- ФК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
- ФК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.
- ФК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.
- ФК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.
- ФК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.

- ФК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним.
- ФК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.
- ФК 11. Здатність адаптувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.
- ФК 12. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.
- ФК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.
- ФК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

Програмні результати навчання.

- ПР 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.
- ПР 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).
- ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.
- ПР 05. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.
- ПР 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.
- ПР 07. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).
- ПР 08. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.
- ПР 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.
- ПР 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або

компенсації рухових порушень та активності.

– ПР 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

– ПР 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

– ПР 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

– ПР 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

– ПР 17. Оцінювати результати виконання програми фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій (додаток 3), та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

3. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовний модуль 1. Клінічний реабілітаційний менеджмент при захворюваннях центральної нервової системи						
Тема 1. Загальні основи фізичної реабілітації при патології нервової системи. Клініко – фізіологічне обґрунтування та алгоритм складання програми фізичної терапії при неврологічних дисфункціях.	14	2	4	8		РМГ /5
Тема 2. Клінічний реабілітаційний менеджмент при інсультах та субарахноїдальних кровоовиливах	17	2	6	8	1	ДС /5
Тема 3. Клінічний реабілітаційний менеджмент при ЧМТ та спинальній травмі	15	2	4	8	1	РЗ/К/5
Тема 4. Клінічний реабілітаційний менеджмент при інфекційних та інфекційно-алергічних захворюваннях ЦНС	13	2	2	8	1	Т/5

(енцефаліти, менінгіти)						
Тема 5 .Клінічний реабілітаційний менеджмент при демієлінізуючих захворюваннях ЦНС	13	2	2	8	1	РЗ /5
Разом за змістовним модулем 1	72	10	18	40	4	20
Змістовий модуль 2. Клінічний реабілітаційний менеджмент при захворюваннях периферичної та вегетативної нервової системи						
Тема 6. Клінічний реабілітаційний менеджмент при дисфункціях черепно-мозкових нервів	15	2	4	8	1	РЗ/К/3 Т/2
Тема 7. Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних проявах остеохондрозу, плекситах, невритах та поліневритах	22	2	8	10	2	Т/3 РЗ/К/2
Тема 8. Клінічний реабілітаційний менеджмент при вегетоневрозах	11		2	8	1	Т/5
Разом за модулем 2	48	4	14	26	4	20
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						Бал
Модульна контрольна робота						ТЗ/60
ІНДЗ						
Інше (вказати)						
Всього годин / Балів	120	12	32	66	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

4. Завдання для самостійного опрацювання.

№ з/п	Тема	К-сть годин
1.	Загальні основи терапії при патології нервової системи. Клініко – фізіологічне обґрунтування та алгоритм складання програми фізичної терапії при неврологічних дисфункціях.	8

	Перелік питань для опрацювання: 1. Методи оцінювання та контролю ефективності програми фізичної терапії при різних неврологічних дисфункціях	
2.	Клінічний реабілітаційний менеджмент при інсультах та субарахноїдальних крововиливах Перелік питань для опрацювання: 1. Особливості клінічного реабілітаційного менеджменту при різних синдромах ураження кори великих півкуль	8
3.	Клінічний реабілітаційний менеджмент при ЧМТ та спинальній травмі Перелік питань для опрацювання: 1. Клінічний реабілітаційний менеджмент при пухлинах головного мозку. 2. Клінічний реабілітаційний менеджмент при пухлинах спинного мозку	8
4.	Клінічний реабілітаційний менеджмент при інфекційних та інфекційно-алергічних захворюваннях ЦНС (енцефаліти, менінгіти) Перелік питань для опрацювання: 1. Клінічний реабілітаційний менеджмент при серозних менінгітах. 2. Клінічний реабілітаційний менеджмент при вірусних енцефалітах. 3. Клінічний реабілітаційний менеджмент при церебральних арахноїдах.	8
5.	Клінічний реабілітаційний менеджмент при демієлінізуючих захворюваннях ЦНС Перелік питань для опрацювання: 1. Особливості клінічного реабілітаційного менеджменту при демієлінізуючих захворюваннях нервової системи	8
6.	Клінічний реабілітаційний менеджмент при дисфункціях черепно-мозкових нервів Перелік питань для опрацювання: 1. Особливості клінічного реабілітаційного менеджменту при різних дисфункціях окоmotorних нервів	8
7.	Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних проявах остеохондрозу, плекситах, невритах та поліневритах. Перелік питань для опрацювання: 1. Клінічний реабілітаційний менеджмент при ішіазі 2. Клінічний реабілітаційний менеджмент при плекситі шийного та плечового сплетіння.	10
8.	Клінічний реабілітаційний менеджмент при вегетоневрозах Перелік питань для опрацювання: 1. Особливості клінічного реабілітаційного менеджменту при невротичних станів.	8
	Разом	66

5. Політика оцінювання

Дисципліна «Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях» складається з двох змістових модулів. У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. Поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. Виконання МКР (максимум 60 балів).

МКР проходить у вигляді написання тестових завдань двох рівнів складності.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

6. Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту.

Питання підготовки до іспиту

1. Загальні основи фізичної реабілітації при неврологічних дисфункціях
2. Поняття про клінічний реабілітаційний менеджмент в неврології
3. Види паралічів, загальні засади клінічного реабілітаційного менеджменту при них.
4. Клінічний реабілітаційний менеджмент при периферичному паралічі
5. Клінічний реабілітаційний менеджмент при центральному паралічі
6. Симптоми порушення мозочка, методи їх оцінки, методи контролю за реабілітаційної програми при названій патології.
7. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях функцій мозочка.
8. Порушення чутливості, її види. Методи оцінки та контролю за реабілітаційної програми при названій патології.
9. Принципи клінічного реабілітаційного менеджменту при порушеннях чутливості
10. Бульбарний та псевдобульбарні синдроми, їх основні клінічні прояви та шляхи їх діагностики.
11. Клінічний реабілітаційний менеджмент при бульбарному синдромі
12. Клінічний реабілітаційний менеджмент при псевдобульбарному синдромі

13. Менінгіальний синдром, його клініка та діагностика
14. Клінічний реабілітаційний менеджмент при менінгіальному синдромі
15. Ліквороно-гіпертензійний синдром: класифікація, клініка, діагностика, методи контролю за реабілітаційною програмою.
16. Клінічний реабілітаційний менеджмент при лікворно-гіпертензійному синдромі.
17. Вегетативна нервова система, її анатомо-фізіологічні особливості. Методи оцінки та діагностики стану ВНС
18. Вегетоневрози, їх класифікація, клініка, діагностика, контроль за проведеннях реабілітаційної програми.
19. Клінічний реабілітаційний менеджмент при вегетоневрозах
20. Гострі порушення мозкового кровообігу: початкові та минущі порушення мозкового кровообігу, їх класифікація, клініка, діагностика.
21. Ішемічний інсульт: класифікація, клініка, діагностика
22. Геморагічний інсульт: класифікація, клініка, діагностика
23. Клінічний реабілітаційний менеджмент при початкових проявах недостатності мозкового кровопостачання
24. Клінічний реабілітаційний менеджмент при минущих порушеннях мозкового кровопостачання
25. Клінічний реабілітаційний менеджмент при ішемічному інсульті
26. Методи оцінки та контроль за реабілітаційною програмою на різних етапах клінічного реабілітаційного менеджменту при ішемічному інсульті
27. Клінічний реабілітаційний менеджмент при гемарогічному інсульті
28. Методи оцінки та контроль за реабілітаційною програмою на різних етапах клінічного реабілітаційного менеджменту при ішемічному інсульті
29. Дисциркуляторна енцефалопатія, її класифікація, клініка, діагностика
30. Клінічний реабілітаційний менеджмент при дисциркуляторній енцефалопатії
31. Хронічні порушення мозкового кровообігу. Клінічна класифікація, клініка, діагностика
32. Клінічний реабілітаційний менеджмент при хронічних порушеннях мозкового кровообігу.
33. Менінгіти, їх клінічна класифікація, клінічні прояви, діагностика.
34. Клінічний реабілітаційний менеджмент при гнійному менінгіті
35. Клінічний реабілітаційний менеджмент при серозному менінгіті
36. Енцефаліти їх клінічна класифікація, клінічні прояви, діагностика.
37. Клінічний реабілітаційний менеджмент при енцефалітах
38. Поліомієліт, клінічна класифікація, клініка, діагностика, шляхи профілактики.
39. Клінічний реабілітаційний менеджмент при поліомієліті.
40. Росіяний склероз, його клінічна класифікація, клініка, особливі клінічні форми, діагностика
41. Клінічний реабілітаційний менеджмент при демієлінізуючих захворюваннях нервової системи.

42. Хвороба Паркінсона, її патогенез, класифікація, особливості клініки, діагностика.
43. Непаркенсотичні форми гіпокінезів, їх патогенез, клінічні прояви, діагностика.
44. Клінічний реабілітаційний менеджмент при хворобі Паркінсона
45. Клінічний реабілітаційний менеджмент при ураженнях нервової системи за наявності ВІЛ-інфекції.
46. Вертеброгенні ураження периферичної нервової системи на шийному рівні: цервікалія, синдром хребетної артерії, корінцеві синдроми.
47. Вертеброгенні ураження периферичної нервової системи на грудному рівні:
торакалія, торакоалгія
48. Клінічний реабілітаційний менеджмент при шийно-грудному остеохондрозі хребту
49. Клінічний реабілітаційний менеджмент при остеохондрозі поперекового відділу хребту
50. Неврит лицевого нерву, клінічні прояви, діагностика
51. Клінічний реабілітаційний менеджмент при невриті лицевого нерву
52. Неврит трійничного нерву, класифікація, особливості клінічного перебігу, діагностика
53. Клінічний реабілітаційний менеджмент при невриті трійничного нерву
54. Ококорішкові нерви, їх анатомо-фізіологічні особливості, клініка, діагностика
55. Клінічний реабілітаційний менеджмент при невритах ококорішкових нервів
56. АФО шийного нервового сплетіння, класифікація, клініка, діагностика відповідного плекситу.
57. Клінічний реабілітаційний менеджмент при плекситі шийного нервового сплетіння
58. АФО плечового нервового сплетіння, класифікація, клініка, діагностика відповідного плекситу.
59. Клінічний реабілітаційний менеджмент при плекситі плечового нервового сплетіння
60. Неврит сідничного нерву, клінічна класифікація, особливості клінічного перебігу, діагностика
61. Клінічний реабілітаційний менеджмент при невриті сідничного нерву
62. Клінічний реабілітаційний менеджмент при міжреберній невралгії
63. Біль. Поняття про ноцицептивну та антиноцицептивну системи. Природні шляхи зменшення болю.
64. Класифікація та клінічні особливості больового синдрому
65. Клінічний реабілітаційний менеджмент при больовому синдромі
66. Головний біль, його види, особливості клінічного перебігу та діагностики
67. Мігрень, класифікація, клініка, діагностика, невідкладна допомога
68. Клінічний реабілітаційний менеджмент при мігрені

69. Клінічний реабілітаційний менеджмент при краніалгіях різного генезу
70. Пухлини головного мозку, класифікація, клініка, діагностика
71. Клінічний реабілітаційний менеджмент при пухлинах головного мозку
72. Черепно-мозкові травми, класифікація, клініка, діагностика, невідкладна допомога
73. Клінічний реабілітаційний менеджмент при черепномозкових травмах.
74. Пухлини спинного мозку, класифікація, клініка, діагностика
75. Клінічний реабілітаційний менеджмент при пухлинах спинного мозку
76. Травми спинного мозку, клінічний реабілітаційний менеджмент при травмах спинного мозку.
77. Епілепсія, етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, діагностика, невідкладна допомога
78. Клінічний реабілітаційний менеджмент при епілепсії
79. Дитячий церебральний параліч, класифікація, клінічні прояви, діагностика
80. Клінічний реабілітаційний менеджмент при ДЦП
81. Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях сну
82. Синдром гідроцефалії, етіопатогенез, класифікація, клініка, діагностика
83. Клінічний реабілітаційний менеджмент при гідроцефаліях різного генезу
84. Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних ускладненнях цукрового діабету
85. Поняття про міодистрофії, міоплегії та міастенії.
86. Клінічний реабілітаційний менеджмент при спадковими нервово-м'язовими захворюваннями: міодистрофіями, пароксизмальними міоплегіями, міастеніями
87. Судомний синдром, етіопатогенез, класифікація, клініка, діагностика, невідкладна допомога.
88. Клінічний реабілітаційний менеджмент при судомних синдромах різного генезу
89. Загальні принципи реабілітації хворих з захворюваннями нервової системи.
90. Методи контролю та оцінки дієвості реабілітаційних програм.

7. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
--------	--

5 бали	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає значні помилки, відповідає на запитання, що потребують короткої відповіді.
1 балів	Оцінюється студент, який не приймає участь в обговоренні питань на занятті

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами проведеного іспиту з урахуванням поточного та проміжного контролю.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
90 – 100	Відмінно	A	відмінне виконання
82 – 89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75 – 81	Добре	C	загалом хороша робота
67 -74	Задовільно	D	непогано
60 – 66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1 – 59	Незадовільно	Fx	необхідне

			перескладання
--	--	--	---------------

8. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

3. Нервові хвороби / Віничук С.М., Дубенко Є.Г../-К.:Здоров'я, 2001.- 696 с.
4. Бойчук Т., Голубева М., Левандовский О., Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації, - Львів: ЗУКЦ, 2010. – 239с.
5. Беляев В.И. Травма спинного мозга. М.: Владмо, 2012. – 428с.
6. Демиденко Т. Д. Основы реабилитации неврологических больных / Т. Д. Демиденко, Н. Г. Ермакова. – СПб.: Фолиант, 2014. – 304с.
7. Качесов В.А. Основы интенсивной реабилитации. Травма позвоночника и спинного мозга. - ЭЛБИ-Спб.: Санкт-Петербург, 2015. —128с., ил.
8. Ковальчук В.В. Реабилитация пациентов перенесших инсульт. – М. 2016. – 328с.
9. Основы ранней реабилитации больных с острым нарушением мозгового кровообращения: Учебно-методическое пособие по неврологии для студентов медицинских вузов / Под.ред. В.И. Скворцовой. - М.: Литтерра, 2010. -104с.

Додаткова література:

10. Бойко А. Н. Нарушения когнитивных функций при рассеянном склерозе / А. Н. Бойко, Е. В. Еникопова, Н. Ю. Булдакова // Качество жизни. Медицина. – 2016. – С. 22-26.
11. Локальний протокол медичної допомоги пацієнтам з ішемічним інсультом // Главный врач. – 2013. – №2. – С. 30-37.
12. Медицинская реабилитация / под ред. В.М. Боголюбова. Книга I. — 3- е изд., испр. и доп. — М.: БИНОМ, 2010. — 416 с.
13. Международная классификация функционирования, ограничений жизнедеятельности и здоровья. Краткая версия. — СПб.: Изд-во С.-Петербургского ин-та усовершенствования врачей-экспертов, 2013. 227 с
14. Суворов, А.Ю. Постуральные функциональные пробы в процессе физической реабилитации больных с церебральным инсультом / А.Ю. Суворов, Г.Е. Иванова, Д.В. Скворцов [и др.] // Лечебная физкультура и спортивная медицина. 2012. № 9. С45.
15. Чернышева И.Н. Клинические и биомеханические особенности формирования вертикальной позы и передвижения при церебральном параличе / И.Н. Чернышева, С.Д. Шевченко // Ортопедия, травматология и протезирование. – 2016. – № 2 (587). – С. 131-137.

16. Шкалы, тесты и опросники в медицинской реабилитации / Под. ред. А.Н. Беловой, О.Н. Щепетовой. – М.: Антидор, 2012. – 440 с.
17. Mark Mumenthaler, M.D., Heinrich Mattle, M.D. Fundamentals of Neurology. – 2016 – P.98-109. 9. Baloh RW, Honrubia V: Clinical Neurophysiology of the Vestibular System. Oxford, Oxford University Press, 2015, pp 232–234.

Електронні ресурси:

1. <http://mozdocs.kiev.ua/>
2. <http://medstandart.net/browse/2707>
3. <http://www.uazakon.com/big/text1316/pg3.htm>
4. <http://neurology.com.ua/standarty-okazaniya-medicinskoj-pomoshhi-po-specia>
5. <https://www.medpublish.com.ua>